

تحقیقی بر شناسایی حاکمیت‌های شرع در قهستان (خراسان جنوبی فعلی) از سال ۱۲۸۴ قمری تا ۱۳۶۶ قمری

حمیده جلیلی^۱، کمال غوث^۲

^۱ دکترای مدیریت آموزشی و مدرس دانشگاه فرهنگیان بیرجند

^۲ کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی

چکیده

یکی از دغدغه‌های مورخان جستجوی داده‌های مفید برای نگارش تاریخ اجتماعی است. در میان منابع غیر تحقیقی و غیر تاریخ نگارانه یکی از منابعی که از قابلیت و ظرفیت بالایی برای نگارش تاریخ اجتماعی برخوردار است نگاه به آثار علماء محلی است. مقاله حاضر به معرفی جایگاه علمای قاینات چون سید ابوطالب قابینی، محمد حسن هردنگی، محمد باقر آیتی، سید ابوتراب انوار و محمد هادی هادوی پرداخته و ضمن معرفی آنها به گونه اسنادی و تحقیقی و دور از هرگونه تعصب گیری به شناسایی واقعی جایگاه هر یک از آنها می پردازد. هدف اصلی این مقاله شناسایی حاکمان شرعی از قاینات است که بدلیل سیطره سیاسی، نخبه گرایی محلی، زندگی دور از بیرجند و فاصله گیری از امرای قاینات، نقش آنها در تاریخ محلی قاینات کم رنگ و گاه مفقود شده است.

واژه‌های کلیدی: محمد باقر آیتی، محمد حسن هردنگی، محمد هادی هادوی، سید ابوتراب انوار، سید ابوطالب قابینی، حاکمیت شرع، قاینات

۱- حاکمیت های شرع قاینات :

۲- آیت ا... سید ابوطالب حسینی مجتهد قاینی :

آقا سید ابوطالب دانشمندی کم نظیر در زمینه همه علوم اسلامی است. وی عالمی متبحر و متخصص و فقیهی صاحب نظر بود. در سال ۱۲۳۰ ه.ق در قاین متولد شد. مقدمات علوم اسلامی را در قاین فرا گرفت سپس برای تکمیل مدارج عالی علم به مشهد مقدس رفت و از محضر دانشمندان صاحب کمالی چون مرحوم آیت ا... حاج محمد رحیم بروجردی (ره) و مرحوم آیت ا... آقا سید محمد رضوی استفاده کرد و به اخذ اجازه اجتهاد از سوی آنان مفتخر شد. آن گاه به حوزه علمیه اصفهان که در آن زمان از اهمیت به سزایی برخوردار بود، رفت و با جدیت تمام مشغول کسب دانش شد و از سوی آیت ا... حاج شیخ ابراهیم کرباسی (کلباسی) که از مراجع طراز اول حوزه اصفهان بود، اجازه اجتهاد گرفت. سپس به سوی حوزه نجف اشرف عزیمت کرد و در آن جا از محضر اساتیدی چون آیت ا... شیخ محسن خنفر بهره برد، معظم له نیز برای ایشان اجازه اجتهاد و روایت صادر کرد. آقا سید ابوطالب مجتهد قاینی پس از کسب علم، برای ارشاد مردم در حدود ۱۲۶۰ قمری به مشهد مقدس عزیمت و